

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Statsrådets redogörelse för den inre säkerheten

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse för den inre säkerheten (SRR 4/2021 rd): Ärendet har lämnats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för eventuellt utlåtande till förvaltningsutskottet. Tidsfrist: 12.11.2021.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- utvecklingsdirektör Harri Martikainen, inrikesministeriet
- strategichef Ari Evwaraye, inrikesministeriet
- regeringsråd Kari Klemm, arbets- och näringsministeriet
- utvecklingsråd Aarne Kinnunen, justitieministeriet
- konsultativ tjänsteman Pirjo Lillsunde, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Tove Ruokoja, social- och hälsovårdsministeriet
- biträdande chef Elina Immonen, Migrationsverket
- direktör Eerik Tarnaala, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, ansvarsområdet för arbetarskydd
- specialsakkunnig Elina Castrén, Diskrimineringsombudsmannens byrå
- jämställdhetsombudsman Jukka Maarianvaara, Jämställdhetsombudsmannens byrå.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Statsrådets redogörelse för den inre säkerheten är den andra i ordningen. I redogörelsen beskriver statsrådet läget och förändringskrafter inom den inre säkerheten i Finland samt lägger fast målen för den inre säkerheten och riktningen för utvecklingen de kommande åren. Målet med redogörelsen är att säkerställa att den inre säkerheten fortsätter att utvecklas så att Finland i framtiden är ett allt säkrare land för alla människor och människogrupper. I redogörelsen granskas den inre säkerheten ur ett perspektiv som tidsmässigt sträcker sig till 2030.

Utlåtande AjUU 11/2021 rd

Redogörelsen utgår från säkerhet i vid bemärkelse. I begreppet säkerhet beaktas både nationella förändringstrender och dagens globala utmaningar, och hur de påverkar Finlands säkerhet.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet behandlar frågan med avseende på frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Ett brett säkerhetsbegrepp

I sitt utlåtande (AjUU 6/2016 rd) om den första redogörelsen för den inre säkerheten (SRR 5/2016 rd) fäste arbetslivs- och jämställdhetsutskottet uppmärksamhet vid att den inre säkerheten hade inskränkts till att bara gälla aktörer inom inrikesförvaltningen. Utskottet underströk i sitt utlåtande att inre säkerhet i mycket hög grad handlar om en känsla av säkerhet och konkret fysisk säkerhet i omgivningen, som tar sig uttryck i vardagssäkerheten.

Den nu aktuella redogörelsen innefattar en bredare säkerhetsuppfattning och identifierar utslagning, social ohälsa och multiproblem som ett stort hot mot den inre säkerheten. Dessutom lyfts betydelsen av delaktighet och likabehandling fram som viktiga komponenter för social samhörighet. Följaktligen anser utskottet att strategin i redogörelsen är motiverad och positiv.

Ojämlighet i säkerheten

Känslan av säkerhet är hög i Finland, men den faktiska säkerheten är inte lika för alla människor och människogrupper. Den främsta bakgrundsfaktorn som påverkar ojämlikheten i säkerheten och samtidigt den inre säkerheten är risken för fattigdom och marginalisering, som är relevant för en betydande andel av befolkningen, omkring 860 000 personer.

Enligt redogörelsen koncentrerade sig exempelvis brottsligheten mycket kraftigt till vissa kretsar både i fråga om gärningsmän och offer. Under fem procent av befolkningen begår omkring hälften av alla uppdragade brott. Av dessa gärningsmän är merparten unga män, och bakgrundsfaktorer till brotten är faktorer relaterade till användning av berusningsmedel och en marginaliseringsutveckling rent allmänt. Personer som begår brott faller också oftare än andra offer för brott i olika situationer. Brottoffret är i typfallet en man i medelåldern.

Av finländska 15 år fyllda kvinnor har för sin del nästan hälften upplevt någon form av fysiskt eller sexuellt våld. I nästan alla uppdragade sexualbrott är offren kvinnor, och våldet mot kvinnor har ett nära samband med våld i nära relationer och inom familjen. I Finland är det åtta gånger mer sannolikt att en kvinna dödas av sin partner än att det händer en man.

Av hatbrott drabbar en del personer som hör till en könsminoritet eller sexuell minoritet, och dessa skillnader i säkerhet syns också bland barn och unga. Enligt skolhälsoenkäten blir betydligt fler flickor än pojkar offer för sexuella trakasserier och illabehandling och barn som hör till en könsminoritet eller en sexuell minoritet löper en mångfaldig risk att utsättas för mobbning i skolan jämfört med andra barn och unga.

Utskottet noterar att trots att det i redogörelsen konstateras att våld är rätt så vanligt i Finland jämfört med referensländerna i västra och norra Europa, föreslås det inga konkreta åtgärder för att

Utlåtande AjUU 11/2021 rd

förhindra våldet. Utskottet vill inskräpa att det för att förbättra säkerheten inte enbart krävs säkerhetsfrämjande åtgärder som betjänar alla människor och människogrupper, utan det krävs också att modellerna för säkerhetsfrämjande lösningar tar hänsyn till skillnaderna mellan olika befolkningsgrupper och omständigheterna samt de särskilda åtgärder som dessa kräver.

Våld mot kvinnor. Utskottet betonar vikten av att satsa på riskbedömning i fråga om våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Expertgruppen Grevio för genomförandet av Istanbulkonventionen har uppmanat Finland att säkerställa att alla behöriga myndigheter och i synnerhet aktörerna inom straffprocessen i sina egna funktioner inkluderar en systematisk riskbedömning som tar hänsyn till jämställdhetsperspektivet i fall som gäller våld mot kvinnor.

Utskottet påpekar att även om Finland har fått fler skyddshem, är nätverket av skyddshem inte heltäckande på riksnivå. Utskottet ser det som viktigt att bedöma och vidareutveckla tillträde till skyddshem särskilt för personer i sårbar ställning, såsom handikappade kvinnor och kvinnor med invandrarbakgrund.

Utskottet ser det som beklagligt att redogörelsen inte undersöker om det finns skillnader mellan mäns och kvinnors säkerhet och marginalisering och vad som är orsaken till att män har en högre olyckstendens. Detta försvårar planeringen och inriktningen av effektiva förebyggande åtgärder. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser att både riskerna för utslagning och fattigdom och deras konsekvenser bör granskas ur ett jämställdhetsperspektiv.

Åtgärder mot marginalisering

Den inre säkerhetspolitiken bygger i första hand på förebyggande arbete. Förebyggande insatser upprätthåller samhällets, människornas och miljöns säkerhet, främjar trygghetskänslan och tilliten till myndigheterna och minskar utslagningen. Därigenom förebygger man även att problemen koncentreras till vissa människor eller områden.

Utskottet betonar att utslagning förebyggs bäst genom upplevelse av delaktighet i samhället, hälsa, arbete och försörjning samt närstående personer. Fungerande social- och hälsovårdstjänster, tillräckliga utbildnings- och sysselsättningstjänster samt sociala förmåner är av central betydelse för att förebygga utslagning och därmed trygga den inre säkerheten. Att säkerhetsmyndigheterna samarbetar med kommuner, organisationer och andra aktörer för att främja den sektorsövergripande välfärden, hälsan och säkerheten är väsentligt, och detta bör stärkas.

Utskottet välkomnar att åtgärdsförslagen, utöver de förslag som hör till inrikesministeriets förvaltningsområde, också beaktar helheter som kräver omfattande tväradministrativt samarbete, såsom förebyggande av utslagning bland barn och unga samt åtgärdsprogrammet mot rasism. Utskottet anser att det är viktigt att utreda i synnerhet erfarenheterna av säkerheten hos sårbara grupper som en del av den inre säkerheten som helhet.

Säkerheten i arbetslivet

Utskottet fäster uppmärksamhet vid att den ojämlikhets- och polariseringsutveckling som identifierats i redogörelsen också syns på arbetsmarknaden i synnerhet som utnyttjande av utsatt arbets-

Utlåtande AjUU 11/2021 rd

kraft. Särskilt utsatta är utländska arbetstagare som vistas olagligt i landet eller som arbetar utan arbetstillstånd, samt så kallade självsysselsättande arbetstagare vars arbete är en mellanform mellan företagande och anställningsförhållande, och de som arbetar med nollavtal.

Enligt erhållen utredning har arbetarskyddsmyndigheten i sin tillsynsverksamhet upptäckt att hotet om våld i arbetet har ökat under de senaste åren särskilt hos säkerhetsmyndigheterna, samt hos de som är anställda hos social- och hälsovården. Utskottet ser det som angeläget att fästa speciell uppmärksamhet vid säkerheten i arbetet bland säkerhetsmyndigheter och vårdpersonal.

Bekämpning av människohandelsbrott

I redogörelsen har människohandel och arbetet mot den lyfts fram på flera ställen. I redogörelsen framhävs särskilt människohandelns karaktär av dold brottslighet och det faktum att avslöjandet av människohandel förutsätter myndighetsbaserad avslöjande verksamhet, i synnerhet av polisen.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet fäste uppmärksamhet vid vikten av en effektiv utredning av människohandelsbrott i sitt utlåtande om den första redogörelsen för den inre säkerheten (AjUU 6/2016 rd). Utskottet välkomnar att man i den aktuella redogörelsen också fäster större uppmärksamhet än tidigare vid människohandelns dolda brottsliga karaktär och en effektiv utredning av den.

Utskottet påpekar att identifieringen av och hjälpen till offer för människohandel kräver ett effektivt samarbete mellan olika myndigheter och betonar vikten av att myndigheternas och andra aktörers utbildning, samarbete och verksamhet utvärderas. En betydande del av människohandelsbrotten är fortfarande dolda brott.

På avslöjande av människohandel påverkar möjligheterna att anmäla med låg tröskel, och utvecklingen av dessa har lyfts fram i redogörelsen. Myndigheterna bör utveckla konfidentiella sätt på vilka personer i sårbar eller marginell ställning, såsom utlänningar som vistas utan uppehållstillstånd eller säljer sex, kan anmäla utnyttjande eller brott som riktas mot dem. Detta ska kunna göras utan att de behöver vara rädda för konsekvenser som drabbar dem själva, såsom utvisning ur landet.

Utskottet betonar ytterligare vikten av att trygga resurserna för systemet för hjälp till offer för människohandel. Antalet klienter som omfattas av hjälpen har ökat kontinuerligt och antalet klienter har mer än tredubblats under de senaste åren. Dessutom deltar hjälpsystemet i utbildningen av andra aktörer som arbetar mot människohandel och i att stärka kompetensen.

Invandring och integration

Genom migrationspolitiken underbygger vi enligt redogörelsen det finländska samhällets livskraft och fullgör Finlands internationella förpliktelser. Tillstånds-, integrations- och medborgarskapstjänster som är smidiga, rättvisa och tar individen i beaktande fyller samhällets och klienternas behov. Ett välfungerande och tryggt Finland lockar internationella experter och studerande med familj.

Utlåtande AjUU 11/2021 rd

Migration är enligt redogörelsen inte i sig en säkerhetsfråga när man talar om inre säkerhet, men oreglerad migration kan leda till instabilitet inom och mellan länder. Utmaningarna i integrationen och till exempel den ökande mängden papperslösa kan orsaka utslagning och till och med leda till att det uppstår skuggsamhällen i samhällets marginaler, ett fenomen som försvagar den inre säkerheten och känslan av samhörighet mellan människor.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser det vara viktigt att individens integration främjas med hjälp av främjande av sysselsättning, välfärd, hälsa och utbildning och anser att möjligheten att delta i och påverka frågor som gäller honom eller henne själv och samhällsutvecklingen effektivt främjar integrationen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 14.10.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Aino-Kaisa Pekonen vänst
vice ordförande Katja Taimela sd
medlem Kim Berg sd
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Atte Kaleva saml
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Rami Lehto saf
medlem Niina Malm sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Anders Norrback sv
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Arto Satonen saml
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Riikka Slunga-Poutsalo saf
ersättare Mikko Lundén saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marjaana Kinnunen.

Utlåtande AjUU 11/2021 rd Avvikande mening

Avvikande mening

Motivering

Allmänt

I statsrådets redogörelse om den inre säkerheten identifieras många problem som är besvärliga för vårt samhälle. Sannfinländarnas utskottsgrupp anser dock att identifieringen av orsakssamband i bakgrunden till problemen är bristfällig och undertecknar därför varken redogörelsen eller utskottsmajoritetens åsikter till alla delar.

Ojämlighet i säkerheten

Sannfinländarnas utskottsgrupp betonar att gärningsmannen alltid bär ansvaret för sina gärningar och att hans eller hennes skuld inte elimineras av att han eller hon har marginaliserats eller själv blivit offer för ett brott i någon annan situation. Samhället bör koncentrera resurserna på att stödja de egentliga brottsoffren och inte på att ge dömda brottslingar status som offer. Texten i stycke 7 i utlåtandet ger intrycket att man inte vill betona gärningsmannens eget ansvar för sina handlingar, och denna uppfattning är beklaglig.

I stycke 10 i utlåtandet identifieras Finland som ett synnerligen våldsamt land på västlig och nordeuropeisk nivå, och det konstateras att inga konkreta åtgärder föreslås för att förebygga våldet. Sannfinländarnas utskottsgrupp fäster uppmärksamhet vid att straffen för våldsbrott i Finland är rätt lindriga jämfört med exempelvis ekonomi- och narkotikabrott och att man ofta kommer undan även grov misshandel med ett kort eller till och med villkorligt fängelsestraff, även om offret skulle drabbas av en livslång funktionsnedsättning. Utskottsgruppen anser att straffpraxis ger fel signal om hur samhället förhåller sig till hur allvarliga våldsbrotten är, och lagstiftningen bör till denna del korrigeras genom att särskilt straffskalan för misshandelsbrott ses över.

Åtgärder mot marginalisering

I stycke 15 i utlåtandet betonas tillräckliga sociala förmåner som en metod för att förebygga utslagning. Sannfinländarnas utskottsgrupp konstaterar att det bästa sättet att förhindra utslagning är sysselsättning. I stället för att försöka bekämpa utslagning skenbart genom att lyfta upp händerna och dela ut gratis pengar bör orsakerna till utslagningen identifieras och åtgärder vidtas för att i synnerhet de som löper risk för utslagning ska kunna hänvisas till utbildning och därigenom till arbetslivet.

Säkerheten i arbetslivet

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att utnyttjande av utsatt arbetskraft bekämpas bäst genom att man strävar efter att minska antalet personer som vistas olagligt i landet och genom att företag som gjort sig skyldiga till utnyttjande av utländsk arbetskraft bestraffas med kännbara straff och inte med obetydliga rekryteringsförbud på några månader. I grova fall ska företagare som gjort

Utlåtande AjUU 11/2021 rd
Avvikande mening

sig skyldiga till utnyttjande av arbetskraft meddelas ett långvarigt eller livslångt näringsförbud, och om det inte är fråga om en finsk medborgare ska uppehållstillståndet återkallas.

Bekämpning av människohandelsbrott

I punkt 22 i utlåtandet konstateras att myndigheterna ska utveckla konfidentiella metoder för att bland annat personer som vistas i landet utan uppehållstillstånd ska kunna avslöja utnyttjande eller brott som riktas mot dem, och de ska kunna göra det utan att behöva vara rädda för konsekvenser som drabbar dem själva, såsom utvisning ur landet. Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att den föreslagna verksamhetsmodellen uppmuntrar personer som vistas olagligt i landet att göra osanna angivelser eller avsiktligt försätta sig i situationer som betraktas som utnyttjande om det leder till att de automatiskt får uppehållstillstånd. Att bli offer för människohandel får inte bli en kanal för illegal invandring.

Avvikande mening

Vi föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 14.10.2021

Rami Lehto saf
Riikka Slunga-Poutsalo saf
Mikko Lundén saf